

Kulatý stůl 7. 3. 2017, MZe Informace pro nevládní organizace

Rodinné farmy

V rámci jednání dne 10. 2. 2017 mezi ASZ ČR, AK ČR a MZe byla mimo jiné projednávána otázka podpory rodinných farem. ASZ přislíbila v průběhu března vypracování definice a konceptu podpory rodinných farem, který by pak byl komplexněji rozpracován ÚZEI.

Z dostupných údajů (viz zdroje dat) byla zpracována stručná analýza odborem Řídicí orgán PRV (14110).

Definice

- Pojem "Rodinná farma" lze definovat několika způsoby.
- Definice mohou být založeny na **podílu zemědělské pracovní síly**, na **vlastnictví** a kontrole podniku (posloupnosti mezi generacemi), na **právním postavení** (jediní vlastníci), nebo na tom, **kdo nese podnikatelské riziko**.
- Organizace pro výživu a zemědělství (Food and Agriculture Organization; FAO) definuje rodinnou farmu jako **"zemědělský podnik, který spravuje a provozuje rodina (alternativně domácnost/ ekvivalent anglického household) a kde zemědělská pracovní síla je zajišťována rodinnými příslušníky"**.
- V Evropě je obecně rodinná farma považována za rodinné podnikání, z čehož vyplývá, že **„rodinná farma je zemědělská organizace, kde podnikatelské riziko na sebe bere rodina“**.
- Asociace malých a středních podniků a živnostníků ČR (AMSP ČR) předložila návrh definice v podobě, že **„rodinná farma je zemědělskou výrobou, na které se svojí prací anebo majetkem podílejí nejméně dva členové rodiny a nejméně jeden z členů rodiny je držitelem příslušného osvědčení“**

(Zdroj 1, 2 a 3)

Význam rodinných farem v EU

- Koncepční a statistické definice "rodinné farmy" a "rodinného farmáře" se liší, a to jak v rámci EU, tak i ve světě. Volba **definice je silně ovlivňována počtem podniků, výměrou půdy a hospodářským významem podniků**, které jsou považovány za rodinné farmy.
- Definice pro politické a statistické účely může být založena na zemědělské pracovní síle, na vlastnictví a kontrole (tj. na posloupnosti předávání mezi generacemi), právním postavení nebo na podnikatelském riziku. V případě, že je definice založena na podílu práce poskytované členy rodiny, pak prahová hodnota určuje počet farem v centru zaměření politiky. Jakýkoli takový práh by proto měl být založen na jasných důkazech nebo argumentech, aby se předešlo obviněním z diskriminace.

- Rodinné farmy v EU se značně liší podle výměry půdy, počtu pracovníků a velikosti – od velkých po velmi malé. **Velký rozdíl je mezi EU -15 a novými členskými státy**, kde je obhospodařováno více než tři čtvrtiny zemědělské půdy (dále jen „UAA“) (většinou velkými) ne-rodinnými farmami – výrobními družstvy a korporátními farmami, které jsou následníky předchozích státních a družstevních podniků.
- Rodinné farmy vlastněné pouze jedním vlastníkem jsou většinou do velikosti 5 ha v jižních státech EU-15 a v nových členských státech, avšak **na severovýchodě EU dosahují mnohdy více než 100 ha UAA.**
- **V roce 2010 tvořily rodinné farmy 85% všech zemědělských podniků v EU**, v souvislosti s výměrou UAA činily 68 % z celkové zemědělské půdy a 71 % z celkového standardního výstup (dále jen „SO“). Nicméně se jejich význam značně liší napříč členskými státy EU. **Non-rodinné farmy zabírají největší podíl UAA na Slovensku, v České republice, Bulharsku, Maďarsku a Francii, a v České republice na Slovensku vyprodukovávají až čtyři pětiny SO.**

(Zdroj 3)

Statistika

- Organizace pro výživu a zemědělství (Food and Agriculture Organization; FAO) prohlásila **rok 2014 za Mezinárodní rok rodinných farem**. V návaznosti na tuto iniciativu byla vytvořena platforma shromažďující veškeré dostupné informace o rodinných farmách z celého světa, a s tím související vnitrostátní právní předpisy, relevantní statistické údaje, odborné články a publikací. Ze statistik vyplývá, že rodinné farmy jsou nejčastějším typem farmy v Evropské unii (EU). Pod tímto pojmem lze nalézt širokou škálu zemědělských podniků (dále jen farem): od malých, částečně soběstačného hospodářství se zapojením pouze rodinných příslušníků, přes farmy spoléhající se na jiné zdroje příjmů plynoucích z diverzifikace odvětví, až po větší, produktivnější farmy vycházející z rodinného vedení.
- V souvislosti s tímto mezinárodním rokem rodinných farem byla pro Výbor pro zemědělství a rozvoje venkova Evropského parlamentu připravena publikace „FAMILY FARMING IN EUROPE: CHALLENGES AND PROSPECTS“. Tato brožura se zabývá důležitostí rodinných farem v EU), definicí rodinných farem, statistickými údaji a výzvami, kterým rodinné farmy čelí v oblasti ekonomické, sociální environmentální demografické, územní. Dále se zabývá výhledem v oblasti nastavení rodinného hospodaření v EU a rolí zemědělských politik (SZP i národní).
- Z doposud nejzajímavějších výzkumů a studií jasně vyplývá, že rodinné farmy ve struktuře zemědělství v EU dominují, pakliže jde o jejich počet, příspěvek k zaměstnanosti v zemědělství a v menší míře, o plochu obhospodařované půdy. Co do počtu lze konstatovat, že **19 z 20 farem je tzv. rodinná farma**, díky čemuž **obhospodařují dvě třetiny zemědělské půdy.**
- **V roce 2013 bylo v rámci EU-28 10,8 milionu zemědělských podniků, přičemž drtivá většina z nich je klasifikována jako rodinné farmy.** Na základě definice i FAO je za "rodinnou farmu" dále považována farma pod vedením rodiny, kde 50% nebo více pravidelně zaměstnaných osob je zjištěno členy rodiny hospodáře.

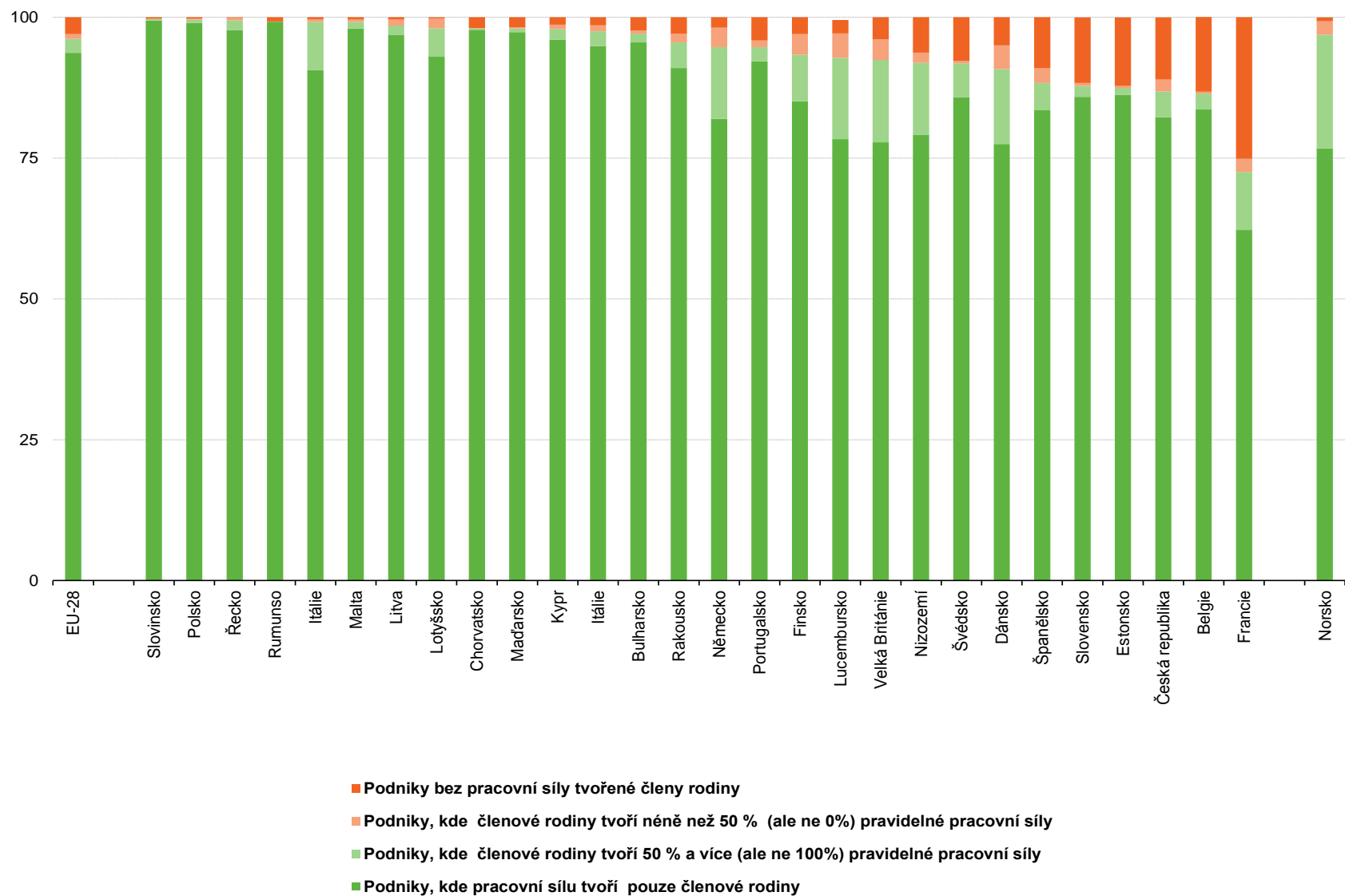
(Zdroj 2 a 3)

Tabulka 1: Rozdělení počtu podniků podle rozsahu pracovní síly členů rodiny, 2013
(% podniků)

	Podniky, kde pracovní sílu tvoří pouze členové rodiny	Podniky, kde členové rodiny tvoří 50 % a více (ale ne 100%) pravidelné pracovní síly	Podniky, kde členové rodiny tvoří méně než 50 % (ale ne 0%) pravidelné pracovní síly	Podniky bez pracovní síly tvořené členy rodiny
EU-28	93,7	2,5	0,8	3,0
Slovinsko	99,4	0,3	0,1	0,3
Polsko	99,0	0,6	0,2	0,3
Řecko	97,7	1,7	0,5	0,1
Rumunsko	99,2	0,0	0,0	0,8
Itálie	90,6	8,5	0,5	0,4
Malta	98,0	1,2	0,4	0,4
Litva	96,9	1,6	1,0	0,4
Lotyšsko	93,1	5,0	1,8	0,2
Chorvatsko	97,8	0,3	0,1	1,9
Maďarsko	97,3	0,7	0,2	1,8
Kypr	96,0	1,9	0,8	1,3
Itálie	94,9	2,6	1,1	1,4
Bulharsko	95,5	1,6	0,6	2,3
Rakousko	91,0	4,5	1,5	3,0
Německo	81,9	12,8	3,5	1,8
Portugalsko	92,1	2,5	1,2	4,1
Finsko	85,1	8,3	3,7	3,0
Lucembursko	78,4	14,4	4,3	2,4
Velká Británie	77,8	14,6	3,7	3,9
Nizozemí	79,1	12,7	1,8	6,3
Švédsko	85,8	6,0	0,5	7,7
Dánsko	77,5	13,3	4,2	5,0
Španělsko	83,5	4,8	2,6	9,1
Slovensko	85,9	1,9	0,6	11,6
Estonsko	86,2	1,3	0,4	12,1
Česká republika	82,2	4,6	2,1	11,0
Belgie	83,6	2,8	0,3	13,3
Francie	62,3	10,2	2,4	25,1
Norsko	76,7	20,2	2,4	0,7

(Zdroj: FSS 2013)

Graf 1: Rozdělení počtu podniků podle rozsahu pracovní síly členů rodiny, 2013 (% podniků)

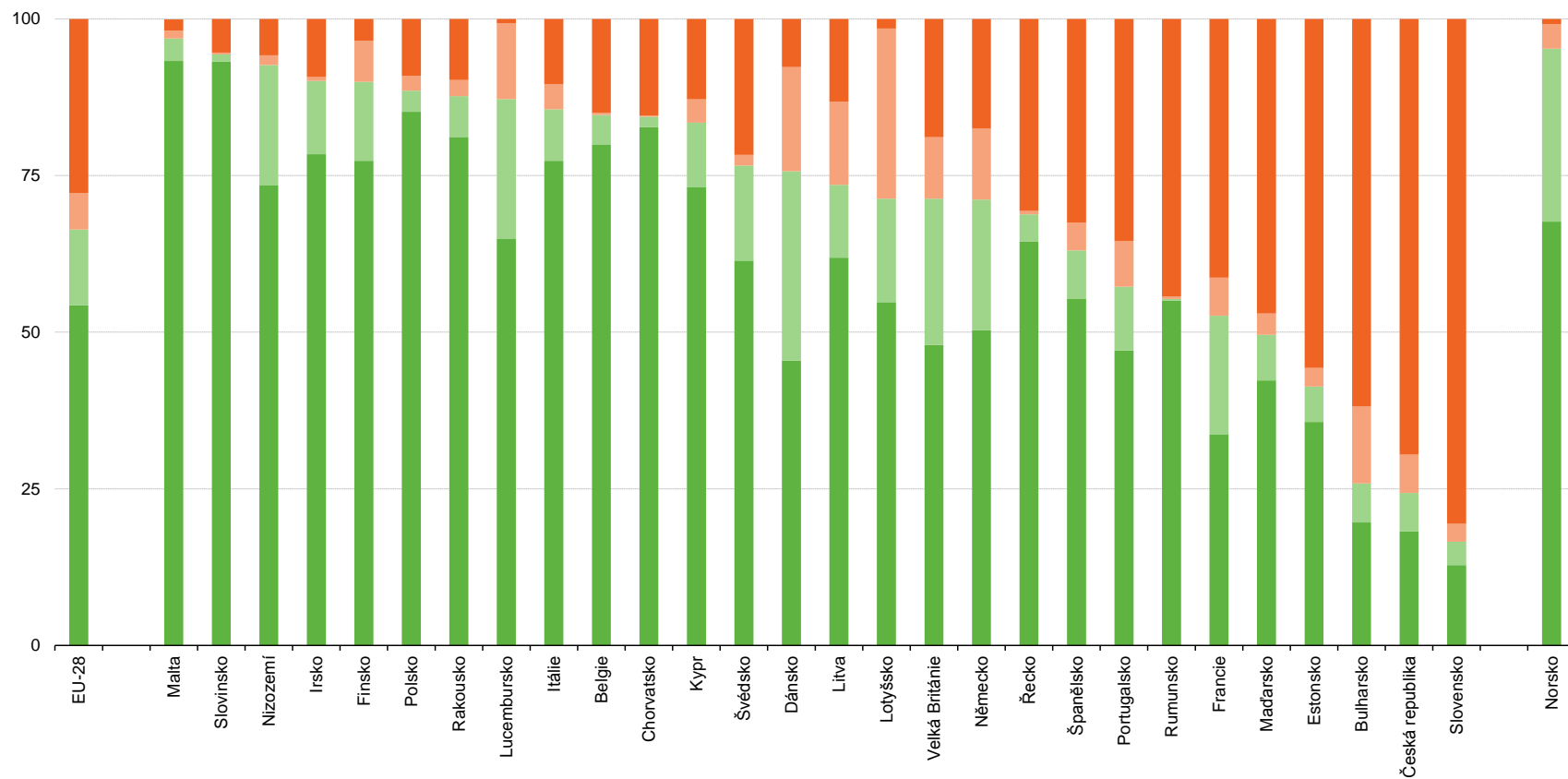
Tabulka 2: Rozdělení obhospodařované zemědělské plochy podle rozsahu rodinného pracovních sil v roce 2013

(% využití zemědělské plochy)

	Podniky, kde pracovní sílu tvoří pouze členové rodiny	Podniky, kde členové rodiny tvoří 50 % a více (ale ne 100%) pravidelné pracovní síly	Podniky, kde členové rodiny tvoří méně než 50 % (ale ne 0%) pravidelné pracovní síly	Podniky bez pracovní síly tvořené členy rodiny
EU-28	54,3	12,1	5,8	27,8
Malta	93,3	3,6	1,3	1,7
Slovinsko	93,2	1,2	0,3	5,4
Nizozemí	73,4	19,2	1,6	5,8
Irsko	78,4	11,7	0,6	9,3
Finsko	77,4	12,6	6,6	3,5
Polsko	85,2	3,3	2,4	9,1
Rakousko	81,1	6,5	2,6	9,8
Lucembursko	64,9	22,3	12,1	0,7
Itálie	77,3	8,2	4,0	10,4
Belgie	79,9	4,8	0,3	15,0
Chorvatsko	82,7	1,7	0,2	15,4
Kypr	73,1	10,3	3,8	12,8
Švédsko	61,4	15,2	1,7	21,7
Dánsko	45,5	30,2	16,6	7,7
Litva	61,9	11,6	13,2	13,2
Lotyšsko	54,8	16,5	27,2	1,5
Velká Británie	47,9	23,4	9,8	18,9
Německo	50,4	20,8	11,3	17,5
Řecko	64,5	4,3	0,6	30,7
Španělsko	55,4	7,7	4,4	32,5
Portugalsko	47,1	10,2	7,3	35,4
Rumunsko	55,0	0,3	0,4	44,3
Francie	33,7	18,9	6,1	41,3
Maďarsko	42,3	7,3	3,4	47,0
Estonsko	35,7	5,7	3,0	55,7
Bulharsko	19,6	6,2	12,3	61,9
Česká republika	18,2	6,2	6,1	69,5
Slovensko	12,8	3,7	2,8	80,6
Norsko	67,6	27,6	4,0	0,8

(Zdroj: FSS 2013)

Graf 2: Rozdělení obhospodařované zemědělské plochy podle rozsahu rodinných pracovních sil v roce 2013 (% využití zemědělské plochy)

- Podniky bez pracovní síly tvořené členy rodiny
- Podniky, kde členové rodiny tvoří méně než 50 % (ale ne 0%) pravidelné pracovní síly
- Podniky, kde členové rodiny tvoří 50 % a více (ale ne 100%) pravidelné pracovní síly
- Podniky, kde pracovní sílu tvoří pouze členové rodiny

Legislativa

- Asociace malých a středních podniků a živnostníků ČR (dále jen „AMSP ČR“) připravuje mechanismus, který naváže na **Usnesení Evropského parlamentu** ze dne 8. září 2015 o rodinných podnicích v Evropě, kde se nejen jasně poukazuje na mimořádný vliv RF na ekonomiku, ale současně se i sděluje, že neexistuje jednotná evropská definice a členské země se vyzývají k rychlému vymezení pojmu RF a jasné institucionální podpoře RF.
- Pokud chceme rodinné firmy či rodinné podnikání cíleně podporovat a sledovat jejich výkonnost a přínos pro českou ekonomiku, musíme je v českém právním řádu rovněž jasně zakotvit, podobně jako se tak stalo v celé řadě zemí EU.

Právní hledisko:

České právo doposud zná pouze právní institut rodinného závodu zakotvený v novém občanském zákoníku, který není pro tento účel dostatečný.

Asociace malých a středních podniků a živnostníků ČR (**AMSP ČR**) po diskusi s podnikatelskou, veřejnou i akademickou sférou předložila definici pro tuzemské prostředí, která splňuje jak požadavky a doporučení EU, tak odpovídá potřebám a podmínkám národním. Definice vychází z podobné aktivity, která vznikla na Slovensku:

- (1) Rodinným podnikem je **rodinná obchodní společnost**, anebo **rodinná živnost**, anebo **rodinná farma**.
- (2) **Rodinnou obchodní společností** je společnost s ručením omezením anebo akciová společnost, v které členové rodiny vlastní nadpoloviční většinu souhrnu peněžitých i nepeněžitých vkladů základního kapitálu společnosti a nejméně jeden z členů rodiny je členem statutárního orgánu anebo statutárním orgánem rodinné obchodní společnosti.
- (3) **Rodinná živnost** je živnostenským podnikáním, na kterém se svojí prací anebo majetkem podílejí nejméně dva členové rodiny a nejméně jeden z členů rodiny je držitelem živnostenského osvědčení.
- (4) **Rodinná farma** je zemědělskou výrobou, na které se svojí prací anebo majetkem podílejí nejméně dva členové rodiny a nejméně jeden z členů rodiny je držitelem příslušného osvědčení.
- (5) Členové rodiny pro účely tohoto zákona jsou příbuzní v přímé linii anebo sourozenci anebo manželé. Členem rodiny v rodinném podniku může být fyzická osoba ode dne, kdy dovršila 15. roku věku.

Zdroje dat:

Zdroj 1: Agriculture statistics - family farming in the EU (data: říjen 2016): dostupné z http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Agriculture_statistics_-_family_farming_in_the_EU

Zdroj 2: Public policy for family farming – Definition for better support - http://www.familyfarmingcampaign.net/archivos/documentos/perspective29_sourisseau_et_al_eng.pdf

Zdroj 3: FAMILY FARMING IN EUROPE: CHALLENGES AND PROSPECTS (DG AGRI): [http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/note/join/2014/529047/IPOL-AGRI_NT\(2014\)529047_EN.pdf](http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/note/join/2014/529047/IPOL-AGRI_NT(2014)529047_EN.pdf)